

Øyelegen ønsker forbud mot privat fyrverkeri

AKTUELT I FORENINGEN

LISBET T. KONGSVIK

lisbet.kongsvik@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Det slår ikke feil: Første nyttårsdag dukker øyelege Nils Bull opp i beste sendetid på Dagsrevyen. Temaet er det samme hvert år; øyeskader forårsaket av fyrverkeri.

UNDERSØKER: Hvert år ringer øyelege Nils Bull til alle landets øyeavdelinger og snakker med vakthavende lege. Slik kartlegger han øyeskader forårsaket av fyrverkeri. Foto: Bård Kjersem.

Nils Bull er overlege ved Øyeavdelingen på Haukeland universitetssykehus. Hvert år er han vitne til svært stygge øyeskader forårsaket av fyrverkeri på nyttårsaften.

I 2005 begynte Bull å registrere disse øyeskadene. Formiddagen første nyttårsdag ringer han rundt til alle landets øyeavdelinger og snakker med vakthavende lege. Slik får han kartlagt alle skadetilfellene.

– Det er gøy å drive med statistikk når svarprosenten er 100. Derfor kan jeg jo uttale meg ganske skråsikkert om skadeomfanget, sier han.

I 2005 registrerte han 28 skader. Etter at pinneraketter ble forbudt i Norge for ti år siden, ble antall skader noe redusert. Utviklingen har gått i riktig retning, men fremdeles får noen ødelagt synet sitt hvert år i forbindelse med nyttårsfeiringen. Nå ligger skadetilfellene stabilt på om lag 16 i året.

Bull setter pris på at han hvert år får anledning til å spre budskapet sitt i selveste Dagsrevyen og håper det har forebyggende effekt.

– Tallene viser at 225 øyne har blitt alvorlig skadet de siste 14 årene på grunn av uvettig bruk av fyrverkeri. Det er 225 øyne for mye, understreker han.

På helsa løs

– Etter min mening er fyrverkeri kjempefarlig. Vi må ikke glemme at dette er eksplosiver som må håndteres med respekt. Selv små mengder er nok til å gi livsvarige skader. Noen skader er så alvorlige at de gir betydelig synsreduksjon. Bare et lite øyeblikks ubetenksomhet kan få store konsekvenser, sier han.

Mange får livet sitt snudd på hodet i løpet av sekunder og angrer bittert på at de ikke brukte beskyttelsesbriller.

– Å bruke beskyttelsesbriller er et lite og enkelt tiltak som kan redde øynene og som burde være like selvfølgelig å bruke som sykkelhjelmer og bilbelte, påpeker Bull og legger til:

– Vi ser varierende grad av øyeskader. Det kan være alt fra kruttslam og erosjon på hornhinnene til verre skader som kan gi blødning, netthinneløsning og perforasjon (gjennom boring, red.anm.). Ved perforasjonsskade er det ikke sjeldent at øyet går tapt.

Bull registrerer kun de mest alvorlige skadene som krever behandling av øyelege. Skadene som behandles på legevakten kommer i tillegg.

Han slår fast at amatører ikke bør holde på med eksplosiver på nyttårsaften, spesielt ikke når de er alkoholpåvirket.

– Unge menn er mest utsatt. Det er så og si nesten bare menn som skader øynene på nyttårsaften og de er ofte beruset. Kvinner er etter min oppfatning mer forsiktige og tar sine forholdsregler. Menn burde rett og slett overlate ansvaret for fyrverkeriet til kvinnene.

Bør forbys

Mange land har allerede innført totalforbud mot privat fyrverkeri. I disse landene forekommer det så å si ikke en eneste øyeskade knyttet til bruk av fyrverkeri.

– Selv er jeg ikke imot fyrverkeri bare det er utført av pyroteknikere, sier Bull.

Han er ikke fornøyd før det blir forbud mot privat fyrverkeri også i Norge, og mener vi ikke vil få bukt med disse øyeskadene før et totalforbud er en realitet.

– Slik jeg ser det er alle disse øyeskadene helt unødvendige, understreker han.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) mener det er betenkelig at eksplosiver som er strengt forbudt 364 dager i året, er tillatt og kan kjøpes uten begrensing til bruk på nyttårsaften, påpeker Bull.

– Strengt tatt kan man lovlig kjøpe en pall med fyrverkeri hvis man har lyst til å lage en skikkelig bombe. Jeg er glad for at PST setter spørsmålstegn ved dette, for totalt sett henger ikke dette på greip, sier en oppgitt Nils Bull.

Politikerne må på banen

Øyelegen kommer med en klar oppfordring til landets politikere: Det må bli forbud mot privat fyrverkeri.

– Politikere mangler mot til handlekraft. Mellom 10 og 20 øyne blir ødelagt hvert år og man lar det skje igjen og igjen. Det hadde vært utrolig deilig om vi kunne hatt fredelige nyttårsaftener på øyeavdelingene rundt om i landet. Det er den vakten alle øyeleger gruer seg til, sier han.

– Dessverre tror jeg ikke neste nyttårsfeiring vil bli noe unntak. Det skjer gang på gang at unge arbeidsføre mennesker skader seg for livet. Hvem skal ta ansvar?

Bull understreker at han ikke gir seg før vi får et totalforbud mot privat fyrverkeri. Han er veldig fornøyd med samarbeidet han har med media, og oppfordrer andre kolleger som driver forebyggende helsearbeid til å bruke media mer aktivt.

– Dette har engasjert meg i 14 år. Det gjelder å holde ut og gjenta budskapet, avslutter Nils Bull, den evige optimist.

Publisert: 9. desember 2019. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 4. mars 2026.